

Wim Edel: ‘Ondanks hun lage opleiding zijn ze in na-oorlogs Sierra Leone niet dom’

Wim Edel zat twee jaar voor zijn pensioen, toen hij gevraagd werd om als vrijwilliger in Sierra Leone plaatselijke jongeren te begeleiden bij leer/werkprojecten in de bouw. Afgelopen mei kon hij voor zes weken naar West-Afrika afreizen.

Door Jolanda van Luinen

OVER IDEALISME

Hoe kwam men vanuit Sierra Leone uit-gerekend bij u terecht?

Een paar keer per jaar bezoeken wij onze dochter in Ierland en gaan daar dan ook naar de kerk. De dienst wordt er voorgedaan door dominee Sahr Yambasu, afkomstig uit Sierra Leone. In 2005 raakten we aan de praat over onze geboortelanden. Ik vertelde hem over mijn achtergrond en werkervaring, hij over het project dat hij in Sierra Leone wilde opzetten voor de voormalige kindsoldaten en andere jongeren die geen opleiding hebben gehad. Aansluitend kwam de vraag of ik als vrijwilliger wilde helpen het terplekke op te starten. Op dat moment was ik nog docent bouwkunde aan het Groene Hart Lyceum in Alphen aan den Rijn, dus dat lukte toen niet. Wel heb ik later dit project bij onze kerk aangedragen als doel voor de jaarlijkse bazaar. Met de opbrengst is toen een gastenverblijf gebouwd. Daarnaast hebben we gereedschappen en naaimachines ingezameld en die naar de Magbafti Area community in Sierra Leone laten transporteren.”

„Twee jaar later was ik gepensioneerd en kwam de vraag weer boven. Inmiddels was er vanuit Engeland een staalconstructie, het casco van een school, naar het project verscheept. De jongeren zouden dat onder begeleiding verder afbouwen en van meubilair voorzien. Ik kon geen reden bedenken om er nu nog ‘nee’ tegen te zeggen. Mijn vrouw en ik wilden samen gaan. Uit idealisme, maar heus ook vanwege het avontuur. Wanneer ik timmerles gaf aan de (jonge) mannen, kon zij naailes geven aan de meisjes en vrouwen. Helaas bleek dat laatste nog niet zover te zijn. Als mijn vrouw mee zou gaan, zou ze daar niets te doen hebben. In goed overleg is zij toen thuisgebleven en heb ik mijn vriend Piet meegevraagd.”

OVER ACCLIMATISEREN

Hoe bereidde u zich voor op zes weken Afrika?

„De reis en vaccinaties moesten we zelf bekostigen. Daarvoor had ik 45 voederhuisjes gemaakt naar Zweeds model. Deze heb ik verkocht aan vrienden, familie, kennissen en leden van de Sionskerk, waarvan ik lid ben. Het materiaal voor de huisjes was grotendeels gesponsord door een plaatselijke bouwmarkt. Van de extra winst die ik daardoor maakte, hebben we in Sierra Leone onder andere een generator gekocht.”

„Van het land zelf wist ik op voorhand niet veel, daarom heb ik me erin verdiept via boeken en internet. Daar las ik ook over de diamantoorlog en kindsoldaten. Schrikbarende

Naam: Wim Edel
Geboortedatum: 11 oktober 1942
Geboorteplaats: Rotterdam
Beroep: gepensioneerd docent bouwtechniek
Relatie: getrouwd met Eygie
Kinderen: 3 zoons, 1 dochter
Hobby's: fotograferen, timmeren, houtbewerken

verhalen, vond ik dat. Des te mooier was het om in de praktijk te zien dat de inwoners die destijds met elkaar vochten, nu zo ontzettend vriendelijk tegen elkaar – en tegen buitenstaanders zoals wij – zijn. Wat echter tegenviel was dat er ter plaatse nog geen bouwmaterialen waren en er ook geen geld voor was. De organisatie was dus minder goed voorbereid dan wij. Twee weken lang zaten ze op het project duidelijk met ons in hun maag. Daarna konden we gelukkig wel aan de slag. Hiervoor gingen we eerst op een school kijken, om te zien wat er zoal nodig was. Wat mij opviel was de discipline in dat lokaal met wel zestig leerlingen. Toen wij erdoorheen liepen om foto's te maken, waren ze even wat onrustig, maar de docent had ze al snel weer in het gareel. Als voormalig docent viel me dat extra op.”

Hoe was dat, onverwacht twee weken niets doen?

„Om te wennen aan het klimaat en de cultuur was het eigenlijk wel goed. Allereerst had je er de vochtige warmte, die bij aankomst op het vliegveld direct op je viel. Daarnaast had je – met name in hoofdstad Freetown – opdringerige mensen die op allerlei manieren proberen geld aan je te verdienen. Zoals met op je bagage letten, telefoonkaarten verkopen of geld wisselen. Zelfs de douaneambtenaar – in een apenpak met gouden strepen – durfde te vragen of er ‘a present for me?’ in mijn koffer vol cadeautjes zat. Die drommen mensen om ons heen waren best eng. En dan was ik toch heus wat gewend, als docent op een vmbo-school. Op dat moment was ik geïrriteerd omdat ze je als rijke blanke zien, later besepte ik dat ze het geld echt nodig hebben. Overhemden zijn er soms

Naar dit Zweedse voorbeeld heeft Wim Edel 45 voederhuisjes gebouwd. Met de verkoop ervan heeft hij zijn werkreis naar Sierra Leon bekostigd.

Foto: Wil Kokelaar

tot de draad toe versleten; de kleding die ik er na zes weken achterliet, wilden ze maar wat graag hebben. Als van sportschoenen de zool eraf was of van een teenslipper het middenstuk versleten, dan werd het gerepareerd. Daar heb ik met bewondering naar staan kijken.” „Nu wil het geval dat we door ons verslag op onze reissite veel donaties binnenkregen. Daar sms'te mijn vrouw me dan over. Op een gegeven moment werd er naast me gevraagd: ‘How much?’. Daar antwoordde ik op het laatst niet meer op, want dat geld was bedoeld voor het project en niet voor individuele hulp. Het liefst hadden ze gewild dat we een total loss gereden auto hadden vervangen of hadden gezorgd voor een beter dak op hun hut. Wel gaven wij werkschoenen aan een jongen met een grote wond aan zijn voet. Deze schoenen heeft hij nooit gedragen. Liever bleef hij op teenslippers lopen, ook al kwam daardoor vuil in de wond.”

OVER NIET DRUK MAKEN
Was lesgeven in Afrika heel anders dan op het vmbo?

„Dat zeker. De jongemannen die ik in Afrika les gaf – globaal in de leeftijd van 18 tot 28 jaar, sommigen met een gezin – hadden een opleidingsniveau van maximaal vierde klas van de lagere school. Tijdens de oorlog konden ze niet naar school en daarna moesten ze meteen aan het werk. Ondanks hun lage opleiding, waren mijn leerlingen niet dom. Zo moesten ze om een kastdeur te maken een plank precies doorsneden. Nu moet je weten dat ze daar alles op het oog doen. Een hoek bijvoorbeeld, is er niet mooi haaks, maar kan net zo goed 83 of 94 graden kan zijn. Dus heb ik met de tafel van 2 en een staartdeling laten zien hoe je de breedte van de kastdeuren kon berekenen. De meesten snaptten dat. Voor de anderen had ik nog een methode: een touw zou breed als de deur in tweeën vouwen en de zo verkregen helft gebruiken als meetlint. Mijn duimstok was namelijk kwijt; achterovergedrukt, bleek later. Die was in centimeters, terwijl men in Sierra Leone werkt met inches. Die vertaalslag

hebben mijn leerlingen snel leren maken.” „Arbo- en milieumaatregelen zijn in Sierra Leone iets vreemds. Dat bleek wel uit ons bezoek aan de timmerfabriek. De grote cirkelzaag had geen enkele beveiliging of afzuiging. En als er bij het vullen van de generator flink olie geknoeid werd, was er niemand die zich er druk om maakte. Eigenlijk net als in Nederland, vijftig jaar geleden. Ook het onderhoud van gereedschap moest nog geleerd worden. De handzaag die vijf jaar geleden vanuit onze vmbo-school naar dit project was gegaan, was in die tijd nooit gevijld of gezet. Toen heb ik de jongens met een elektrische handcirkelzaag leren werken, waarbij ik ze er telkens weer op attent moest maken tien vingers over te houden.”

U bent weer thuis. Hoe moet het nu verder met ‘uw’ project?

„Mijn ervaring is dat als iemand hen aanstuurt deze jongelui prima mensen zijn, die nu allemaal kunnen timmeren. Zonder toezicht vinden ze echter al gauw dat ze het al verdiend hebben voor die dag en gaan ze slapen. Gelukkig bleek na zes weken een van mijn leerlingen bijzonder goed te kunnen timmeren en leidinggevende kwaliteiten te hebben. Toch denk ik dat vrijwilligers uit het buitenland zich er nog steeds nuttig kunnen maken. Als het goed is wordt daar volgend jaar een gebouw geschikt gemaakt voor de opvang van 35 weeskinderen. Op 27 maart houdt het Alphens Mannenkoor een benefietconcert voor dit project.”

OVER TOEKOMSTPLANNEN
Wat kunnen we nog van Wim Edel verwachten?

„Ik hoop eens met mijn vrouw naar Sierra Leone te gaan en daar ons steentje bij te dragen aan de toekomst van deze jonge mensen. Mijn eerdere reisverhalen zijn nog te lezen op <http://wimenpiet.waarbenjij.nl>. Verder heb ik geen grote toekomstplannen. Gewoon, de dingen doen die op je weg komen.